JAGLACI.

PRIPOVIEDKE

ZA

HRVATSKU DJECU.

PRIREDIO

J. MIŠĆIN.

KARLOVAC.

NAKLADOM KNJIŽARE IVANA SAGANA.

19775

Zina Banh

Banh

u Petrijevci

kod Osijeka (Slavonija)

kod opć. bilježnika.

Đuro Ban

Đuro Ban

Đuro Banh

dobio za nagradu 30/VI 05.

Đuro Ban

Mileva Banh

Banh

Banh

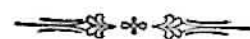
Mileva

Mileva

Banh

Božica Rumpel
dne. ---- / 1 —
Bjelovar

JAGLACI.

PRIPOVIEDKE

ZA

HRVATSKU DJECU.

PRIREDIO

J. MIŠĆIN.

SA ŠESTNAEST SLIKA.

U KARLOVCU.

NAKLADOM KNJIŽARE IVANA SAGANA.

Tiskom C. Albrechta u Zagrebu.

1. Uslužno diete.

Dragutin igrao se je na ulici sa svojimi drugovi, kad se tuj slučajno nadje mimo prolazeći putnik stranac, koj dječake uljudno upita, kojim bi pravcem udariti imao, da u bližnje selo dodje.

Izmedju sviju prvi se oglasi Dragutin i stupiv napred reče:

— Ako vam je pravo, prijatelju, pokazat ću Vam ja put do sela, kamo ste namjeran poći, za da nezalutate gradskimi ulicami.

Stranac prime radostno tu ponudu, te ga Dragutin odprati izvan grada do selskoga puta.

Putnik mu se ljubeznim načinom na udvornosti zahvali i htjede dječaku da novcem naplati trud; nu Dragutin nije hotio primiti dara, odgovoriv prostodušnim srdcem:

— Veseli me, da vas poslužih. To mi neka jedina nagrada bude. Zdravstvujte, strančе i putujte sretno.

Kako se je putnik radovao dobroti i čednoj uljudnosti toga dječaka!

2. Nezrelo voće.

Rado bi znati ono diete, koje se neraduje jeseni, koja pune pregršti i skute donaša mu na dar sladka i zrela voća, a to djeca vrlo ljube. Voće je u obće zdrava jelo, kad ga umjereno uživaš; nu nezrelo mnogomu je lakomcu već naškodilo.

Miroslav bijaše veliki prijatelj voća. Majka mu ga je davala, koliko mu je potrebno i dobro bilo. Ali se on nije time zadovoljio, već se kradomice odšulja u vrt, tražeć nezrele jabuke, šljive i kruške.

S ote je lakomosti često obolio, pa kada je bolestan u postelji ležao, svaki je put tvrdo odlučio, da neće više jesti. Kada je ozdravio, bio je opet stari proždrljivac.

Te jeseni, o kojoj vam pripoviedam, snadje ga radi jela zelenih šljiva lijavica. Nije bilo više lieka, koj bi mu bio pomogao. Jesti niti spavati nije mogao, ležeć u dugotrajnoj groznici.

Roditelji i braća jaukahu i plakahu, uvidjajuć, da će ga za uviek izgubiti. On im skrušeno prizna, ali prekasno, da je sam krivac svoje nesreće, pošto je kraj sviju opomena jeo nezrela voća.

Deveti dan svoje bolesti umre nesretni Miroslav.

Čuvajte se nezrela voća; za zdravlje je otrov!

---

3. Budi ti opomenom!

Kada je godj Zorica šivala, to bi uviek u ustih držala igle, bilo šivanku ili gumbašnicu. Majka ju svaki put opomenu, da to nečini; ali Zorka nije mnogo marila za rieči.

Držeć jednom u zubih šivanku, stupi njezin brat zakrabuljen i garava lica nenadano u sobu. Tomu se ona od srca nasmije, zaboraviv, da je igla u zubih joj i pogutne ju.

Sada poleti plačuć majci i potuži se na svoju nesreću.

— Oj pomozi, majko, pomozi mi! zavikne trčeć k majci.

Uplašena mati pošalje po liečnika, koj dodje i sve moguće upotriebi, da spasi nerazborito i nesretno djevojče.

Sve zahman! Igla osta u želudac se upiljiv, a neoprezna Zorica umre poslie nekoliko dana u groznoj boli.

Budi to i tebi opomenom, dragi čitaoče.

---

4. Plašljivac.

Neki dimnjačar išao je kasno pod večer nekoga dana kući iz bližnjega dvora, gdje je snažio dimnjake i komine. Na kraj šume sastane se s Jankicom, koj nije nikako hotio u školu poći, već se radje klatario.

Janko je čuo od ljudih, koji su isto tako malo znali, kao i on, čudnovate i strahovite bajke i priče o vukodlacih, o coprnicah i utvorah. U školi bio bi naučio, da su to babje pripoviedke sva ta grozovita strašila. Roditelji nisu ga mogli o tom podučiti, jer su sami vjerovali u te prikaze.

Sastav se dakle u predvečerje s dimnjačarom, uplaši se, misleć, da se je nečisti duh pred njim stvorio, te poče, što je igda mogao preko graba i polja prama gradu trčati.

Došav kući, malo se po malo snadje, ali od velikoga straha oboli. Kad je poslie nekoliko dana ozdravio, sastane se slučajno po danu s istim dimnjačarom, koj ga prepozna i uze k sebi u nauk.

Eto sada je Janko postao crna utvora, koj se je sam smijao svojoj nekadanjoj bedastoći.

Plašljivac je neznalica i praznoviernik.

5. Lažac

Šimun se naučio lagati; svakomu je neistinu kazao, bilo u velikih, važnih zgodah, bilo u malenkosti, na njega nisi se mogao zanjeti. I roditeljem i strancem je lagao.

Kad bi što potrô, razbio ili drugo štą učinio, svaki je put iz oka ili boka smogao neki odgovor, kao da on nije kriv.

I nije ga saviest pekla, da svali krivnju na nedužnu braću, koji su u mjesto njega, pravoga i

jedinoga krivca, morali višeputa podnašat osjetljive kazne.

Jednoč potvori svoga brata Stjepka, da je taj obrao triešnje u vrtu. Na svu sreću dodje djelo na vidjelo.

Majka je naime s tavana gledala, kako je Šimun brstio po triešnji i kaže otcu, koj nesamo da je lažitorbu Šimuna dobro iztukao za dvostruk grieh, već mu od sada nije niti rieči više vjerovao,

Dà i njegovi suučenici zazirahu od lažca Šime· pa kada je gospodin učitelj rekao, da je svaki lažac malovriednik i da su u laži kratke noge, pa gdje ruča, tamo nevečera, ražari se Šimun, ćuteći se krivcem, jer su sva djeca odmah na nj prezirom i rugom pogledala.

Od toga časa odluči više nelagati i održi rieč.

6. Neoprezna djevojčica.

Marica je sama objedovala, pošto su joj roditelji odputovali k nekoj tetki u goste.

Kad se je zasitila, hotjela se je malo zabavit i' na prozor pogledat mimo prolazeće ljudstvo, pa u tu svrhu primakne si stolac i popne se na njega.

U zaboravi zadrži viljušku u ruci. Nekako se izmakne sa stolca, pade na pod i ubode si viljušku jao! upravo u desno oko, koje joj odmah curkom kao voda izcuri.

Sada joj je valjalo podnositi velike muke i boli; na desno oko pako nije mogla nikada više vidjeti.

Zato i brižni roditelji brane svojoj djeci viljuške, noževe i sve što je šiljasto i oštro u ruke primati, znaju bo posve dobro, da su djeca nagla i neoprezna.

7. Otac i sin.

Antun, ubogi drvodielac, radio je cieli božji dan u šumi. Do večeri se pošteno umorio, ciepajuć tolika drva kroz dan. Ta drva rabe za gorivo i razni zanatlije kao stolari, tokari i brodogradnici upotrebljuju ih u svojoj radnji.

Antunov posao bio je težak, zasluga malena. Jedva izgledajuć, da večer dodje, veselio se, da u krugu siromašne ali mile si obitelji sprovede časak mira i lagode. A hranio je svoju obitelj žuljevi ruku.

Mali Mio, njegov najstariji sinčić, zapamtio si je sat, kada se otac navadno iz šume vraćao, te je svaki dan potrčao pred oca, za da mu pomogne orudje kući nositi.

— Oče, rekne mali dječak, ti si se danas opet namučio; podaj meni sjekiru, da ju ja ponesem. Tebi će i onako za dosta bit tereta. Kad ću ponarasti i ojačati, poći ću s tobom na djelo, da i ja kruh zaslužim, dočim nas sve ti sam sada hraniš.

— Dragi sine, odgovorio je otac svom dobrom Miji, ljubav dječinska olakšava roditeljem trud i muku, pa i ja manje ćutim svoj težki posao; jer radim za milu i dobru si djecu.

8. Neposlušni Mirko.

Čuvaj se, Mirko, ljestva; nepenji se uviek po njih kao mačak, pasti ćeš, opomene otac Mirka, koj je bio prilično odrasao dječak.

Čim je otac u kuću skrenuo, eto ti Mirka, gdje se opet po ljestvah uspinje. Na svu nesreću, bilo je više dječaka s njime na dvorištu. Mirko se uviek rado podičio pred drugovi, pa bilo čim mu drago; ovaj put dakle neposlušnosti.

Godilo mu je, kad se drugi čude vratolomnim mu činom.

Mirko se popne do zadnje priečnice i hoteć se obrnut puče ova, te neposlušni dječak pade na zemlju. Uzalud mu je u pomoć priskočio prijatelj Željko, da ga pridrži; u padu sruši Mirko i ovoga, te si razbije i ozliedi lice, kasnije oteče mu i noga, koju je skoro slomio.

Kakovom žalosti pritekne zdvojna mati, da unesrećena sina podigne, koj je imao njekoliko tjedana ležat u postelji, dočim mu se braća igrahu ili u družtvu oca vrtom šetahu.

Pravo mu bilo, zašto nije slušat hotio!

9. Unuci.

Dušan i Zvonimir bijahu vrlo dobri dječaci, koji su bili radost i veselje roditelja s poslušnosti i ljubavi, koju se neprestance trsiše izkazat svojim starijim. Nebi li sva djeca morala takova biti?

Njihov djedo bio je sliep; od starosti nije mogao stupati na oslabljene noge, zato ga braća, njegovi unuci, vodahu izpod ruke po vrtu, kada bi se starcu prohtjelo.

Zvonimir, mladji brat, nabirao je tada mirisno cvieće i zrelo voće, ponudjajuć njime djeda. Često bi se starac tužio, da ga noge neće više da nose, pa da će morat sgriešiti sveži zrak, koj mu toliko koristi i prija. Pa što učiniše dobri dječaci? Sav novac, koj su na dar k imendanu, novoj godini ili k drugoj prilici dobili, dadu ocu, da kupi kola, u kojih će oni djeda vozikat.

Otac im liepoj želji zadovolji, a starac, sliepi djed, zaplakao je od milinja, doznav za taj plemeniti čin svoje unučadi. Čim bi djed htjeo u vrt, uprežu se dječaci pred kolca i vozahu sliepog starca, pazeć da neudare putem o kamen. Pa kada je djedu došao čas smrti, reče im, blagoslivljajuć ih:

— Ono dobra, što ste mi vas dvojica učinili, nemogu vam zadosta neplatit. Bog će to u mjesto mene.

I Bog ih je naplatio. Postadoše vriedni i valjani ljudi.

10. Dva prijatelja.

Mato bio je ubogi seljački dječak, koj nije imao oca ni majke, pa se velikom nevoljom borio, da se kako tako protura kroz život. Na kraj istoga sela življaše u svom dvoru i neki bogati gospodin, koj je imao sina Milivoja. Milivoj bio je dobra srdca, te je podielio s Matom, što bi od majke ili oca dohio.

— Oj da ti mogu i ja kakovu uslugu izkazat, reče Marko videć, kako Milivoj upravo prijateljski postupa.

I gledaj, nadàla mu se prilika, da naskoro želju si izpuni. Milivoj bio je malo na gluh, to jest, nije dobro čuo. Igrao se na cesti, kad Mato sav zasopljen dotrči i odvuče svoga prijatelja u dvor. A zašto? U taj čas prolete dva konja, koji su bili svom gospodaru izmakli i sjegurno bi Milivoja pogazili, da nije Mato svoga dobročinca spasio iz te pogibelji.

Koli se Mato radovao, da je i on mogao Milivoju nešto ugodna učinit, nehtijuć ni čuti o kakovoj hvali.

— Hvali Bogu, da sam došao u zgodan čas, dragi moj! reče smierni i čedni Mato.

Otac Milivojev dočuv za taj čin, uze Matu k sebi, gdje nije više trebao ni glada ni zime trpiti.

11. Posliedica neposluha.

Dane, živ i veseo dječak, bio je neposlušan. To mu bijaše i doista ukora vriedna pogrieška. Kad bi mu otac, mati ili gospodin učitelj što zabranili, zaboravio je brzo na to, pa ono učinio, što je njemu s voljom bilo. K tomu je uviek pitao za uzrok zabrane.

Nekoga dana, kada je u školu pošao — vani se smrzlo, bilo je naime u zimi — dovikne mu otac kod polazka:

— Dane, da mi neideš na led sklizati se!

Mari Dane! Očeva opomena prodje desnim uhom na lievo u nepovrat. Čim je do ribnjaka došao, na kom se površje poput krhka stakla sledilo, kad se on kraj sve opomene očeve poče sklizati.

Otac je pošao za njim, znajuć, kakova pogibelj prieti neposlušnomu sinu, pa videć, da se nerazboriti dječak sbilja odvažio na led, zazove u čas.

— Vrati se, Dane, vrati.

Dane je čuo očev ziv; nu mjesto da časomice posluhne, osta na lomećem se ledu, dà, jošte se usudi upitat:

— A zašto me zoveš, oče?

Otac ga hotio upozorit na pogibelj u koju srta, nu u taj hip propane Dane u dubinu. Led se prolomio i dječak utone.

Težkom ga mukom izvuku; ali mnogo je dana morao u pogibelji života u postelji bolestan ležat.

To ga je i opametilo, te slušao prijateljske opomene.

---

12. Milosrdno diete.

Neki prosjak obilazeć po kućah nadje jednoč diete nekoga radnika, koje je u svakoj ruci držalo komad kruha. Glad ga je silno morio i on reče djetetu:

— Oj kako sam gladan! Drago diete, podaj mi samo polovicu tog jednog komada, što ti u ruci.

Diete mu pruži cieli i to najveći komad, radujuć se, kada je vidjelo, kako prosjak požudom jede.

Kada je prosjak i zadnju drobtinu pojeo, reče djetetu:

— Bog te blagoslovio, milosrdno i dobro diete! što si mene tužna sirotana nahranilo!

Diete odraste i želja se prosjaka božjom milosti podpuno izpuni: posta ugledno i sretno za sav svoj viek.

Bog bo blagoslivlje milosrdje i dobrotvorna djela.

---

13. Raztuženi Božidar.

Ah draga majčice, Franjo neće danas k meni doći, reče Božidar, sjedeć uz majku, koja je njemu kraj prozora rubaču šivala.

— A zašto ne? upita mati.

— Podjosmo jučer poslie podne u polje — pripoviedao je Božidar majci — da beremo cvieće u kitice. U to nadjemo neku bilinu punu jagodicami. Ubrah si ih i ja nekoliko i metnem u usta; kad tamo plod je bio gorak, pa ga opet izbacih. Nu Franji omile jagodice i on ih progutne. Sada je bolestan. Njegov mi je stric kazao, da je Franjo pojeo plod otrovne biline.

— Eto, kako se može čovjek unesrećiti, prima li sve u usta. Nejedi nikada, što posve dobro nepoznaš. Imade mnogo štetonosnih, otrovnih biljka i gljiva, opomene ga mati.

— Nekoje biline poznam, kao trubeljiku, paskvicu i gospinu jagodicu, koje su u mojoj slikovnici narisane. Slike gljiva mi je otac obećao skoro kupit. Oj ja neću nikada ono jesti, što nepoznam.

14. Nepij, kad si vruć.

Marija se do sita naigrala cielo prije podne s družicami. Najposlie započeše djevojčice plesati, da ih je od skakanja i silne vrućine znoj oblio. Marija ožedni i potrči k studencu, da si žedju ugasi, ma da joj mati doviknula, da to nikako nečini, jer će u bolest pasti.

Drugi se je dan tužila, da ju glava i prsi bole, nadajuć se, da će to za nekoliko dana proći.

Nu bol se svakim danom sve više većala. Roditelji uvide, da je pogibelj i dozovu liečnika, koj prepiše liek, ali i on sam prizna, da se mnogo nenada, pošto Marija ima sušicu. Pa tako je i bilo. Marija je sve više i više bliedila i slabila; sve težje disala, pokvariv si pluća.

Prijateljicami, koje ju za bolesti posjećivahu, reče:

— Kako bi snosljivo trpila i veselo umrla, da si sama neprouzročih bol i smrt. Čuvajte se vi bar, moje mile, da s neopreznosti nepokvarite si zdravlja.

Za pol godine sbilja umre Marija.

Kada se kasnije u raznih prilikah djevojčice razvručiše i žedja ih morila, jedna bi drugoj kazala:

— Sjeti se Maričine nesreće, da i tebi tako nebude. Nepij, kada se razvrućiš.

15. Sestrice.

Evica se igrala sa sestricom si Doricom. Djevojčice šivale su i krojile opravice svojim lutkam.

— Molim te, Evice, podrži mi taj komad baršuna, da ga razrežem, uprosi Dorka sestru.

Evica izpuni sestrinu želju. Ta one se tako ljubljahu i milovahu! Dorica uze škarice i zareže u prst Evice, da je vrela krv iz malog prstića po-

tekla. Oj kako se Dorica uplaši, više nego li ranjena Evica!

— Joj, joj, moja mila Evice, oprosti mi, reče Dorica plačući u sav glas. Jeli te jako boli? Oprosti mi, nisam ti u istinu rado učinila. Moja je neopreznost kriva; nesrdi se na me.

— Nesrdim se, mila sekice, ta nemoj plakat; već mi podaj komadić platna, da si zavijem prst; jer će mi inače krv zamrljati opravu, odvrati joj dobrodušna Evica.

Kada su bolestni prst zavile i koncem svezale, opet se sestre kao i prije igrahu. Evica je dapače kasnije majku umolila, da podnipošto nekazni Doricu, koja je s nesmotrenosti pogriešila.

Obe su bile mile i dobre djevojčice.

16. Hromi i sliepi prosjak.

Bio je neki prosjak na obje noge hrom. Skoro da se nije mogao s mjesta maknuti. Mnogoput mu dosadila kiša, zatekav ga izvan zakloništa, mnogo put opet bura ili sunce. Kob ga svede, da se sastade sa sliepcem, koj je u kozica izgubio očni vid.

Jedan drugomu potuži svoju nesreću.

— Ej da mogu hodat, rado bi i sliepcem bio, rekne hromi.

Na to će mu sliepac:

— Da ja vidim, nebi mario ohromit.

— Tebi manjka vid, u mene je sokolovo oko; meni noge, tvoje su zdrave i čile. Ajde da si pomognemo, primjeti hromi.

— Kako? upita sliepi prosjak.

— Uzmi mene na ramena; pa tako ćemo poći put biela svieta. Pravac ću ti ja kazat, da nezalutaš i nepaneš u grabe, jaruge ili rieke.

Pristadoše u družtvo. Od mjesta do mjesta, od sela do sela nosio je sliepi hromog, prosjačeć. Što dobiše, podieliše.

Pa tako je i u životu. Svakomu treba pomoći, da svi nama pomoguu. Ruka ruku pere, obje obraz.

17. Tko polako podje, prije kući dodje.

Sastao se Grabancijaš djak, inače mudra glava, s kiridjijašem, koj je nemilosrdno naganjao mršave si konje.

— Hej, što misliš, prijatelju, dovikne kiridjijaš Grabancijašu, trudnu i potnu od hoda i zapare ljetnoga dneva, hoću li prije u grad doći, nego li će unoćati?

— Ako polagano podješ, kume, odgovori Grabancijaš.

— Taj doista nije kod zdrave pameti, pomisli kiridjijaš i potjera konje, što je igda mogao, te odleti kolima kao vjetar dalje.

Za nekoliko sati dostigne ga Grabancijaš. Na kolih se putem od silnoga tereta pretrgla os.

— Nisam li rekao, kume, da polagano podješ, naruga se Grabancijaš.

— Da je soli u glavi bilo! odgovori voznik, koj nije mogao niti makac, dokle nedodjoše drugi ljudi, koji mu pomognu.

18. Strašljivost.

Ljudevit zaosta malo dulje u posjetu kod nekoga si prijatelja, stoga se vraćaše kući za jasne mjesečine. Put je vodio preko župljanskog groblja. Došav onamo, uplaši se i onako plahi dječak. Kraj crkve se nešto bielilo, kao da je utvora. Koža mu se naježi, vlasi podignu, koljena klecahu, jedva je od straha išao kući. Putem susretne otca, koj je pred njega pošao.

— Duha sam vidio, rekne dječak blied i van sebe.

— Tebi se moj dragane, tlapi, odvrati otac.

— Ne, ne mili otče! Vidio sam glavu, nogu i ruke. Pretilo mi se, jedva umakoh.

— Ajde, da vidimo, što je, nastavi otac i podje pram groblju.

— Gledaj, oče, eno duha! zašapće dječak, pokazujuć na neki bieli predmet, koj se amo tamo micao.

— Dusi obstoje u glavi glupih ljudih i neznalica; da vidimo, čega si se prestrašio, dometne otac na govor Ljudevita.

Kad su bliže pristupili, nisu vidjeli ni glave, ni ruku, ni nogu; Ljudevit se preplašio od stolnjaka, koga je grobarova žena metnula sušiti.

— Vidiš li, kako te je strašljivost zavela? Dogodi li ti se ikada što slična u životu, to se neboj, već pristupi srčano pram onomu, što ti se tobože prikaže i ti ćeš vidjet, da neima ni duhova ni utvora.

To si je Ljudevit zapamtio; dobro zapamtio očeve rieči i kasnije sám mnogoga dječaka osviedočio, da duhova neima.

19. Tko bi si to mislio?

Gjuro je navikao na svako pseto, koje bi sastao, kamenom se nabacivati ili ako to ne, to bi ga ošinuo, čim mu se pseto u doseg približi. To je svakako velika, ukora vriedna drzovitost. Nu neki ga pas izplati. Gjuro se na susjedovog Šarka nabaci kamenom, a moj Šarko ni pet ni šest, već potekne na Gjuru i svali ga na zemlju, izgrizav ga u desnu nogu.

— Tko bi si to mislio, da je taj pas tako zao? reče Gjuro i ode zaplakan, šepajući kući.

*

Drugi put tukao je konja bičem. Konj poskoči i udari kopitom o Gjurinu nevaljanu glavu, da se je srušio. Kad mu roditelji spotaknuše zlobno ponašanje, odgovori on:

— Tko bi si to mislio, da će me taj konj udarit?

Pa tako je sto put u jednakih zgoda bilo. Svagda je Gjuro kazao: Tko bi si to mislio!

Ponarasav i postav mladić, zapane u zlo družtvo i s pijančevanja pozli mu zdravlje, on oboli i vrlo mlad umre.

— Tko bi si to mislio, da ću tako mlad umrieti? govorio je ćuteć, da je smrt za vratom.

— E to su drugi, pametniji ljudi uvidjali, brate dragoviću, da tako na dugo biti neće i nemože.

20. Poštena dužnica.

Trgovac Zlatarić bio je imućan čovjek. K njemu dodje neko jutro žena priprosto ali čisto odjevena.

— Moj se otac jošte vašemu pokojnomu ocu, gospodine — reče siromašna žena smierno — zadužio. Prije pol godine umre mi otac, kazav mi za taj dug. Oprostite mu, što nije mogao platit. Bolestan je bio, te si nije niti kruha mogao zaslužit.

— Ta šta govorite o kakovom dugu. Ja neznam zanj, odvrati začudjeni trgovac.

— Ali znam ja. Evo vam novaca, kojimi smirujem dug pokojnoga mi oca. Da to neučinim, pekla bi me duša dan i noć. Radila sam, spravljajuć novčić po novčić, da skucam potrebnu svotu. Hvala vam, gospodine, na počeku, reče odlučno žena i ode.

Osviedočiv se trgovac o istinitosti njezinih navoda, osilnoj joj potrebi, pošalje joj sto forintih i uviek ju poštovao, pripoviedajuć, da je ta žena bila njegov najpošteniji dužnik.

21. Drži zadanu rieč.

Gavro nije nikada što obećao, za što nije stalno znao, da će, svoju rieč i izpunit moći; pa tada bi i izkupio zadano obećanje.

Gavro je prijateljevao s Veljkom. Roditelji pošalju Veljka k stricu župniku na ladanje, pa mu Gavro obreče, da će poslie podne na pol puta u susriet mu poći.

Nu istoga dana dodju Gavrinim roditeljem gosti u posjet, dovedši sobom i svoju djecu.

Djeca se po vas dan igrala. Ali Gavro, koj se vrlo rado igrao. sjeti se ipak zadane rieči i ostavi drago si družtvo.

Roditelji se začude tvrdoj volji maljušca i dozvole mu, da podje svomu prijatelju u susriet.

Kad se vratio Gavro, otišli su gosti. Gavro ih nije požalio.

Recite mi, nije li Gavro pravo radio?

---

22. Tonka.

Na obali jadranskoga mora nedaleko Senja živio je pred nekoliko godina mornar imenom Radić sa ženom i jedinicom kćerkom Tonkom.

Mala je Tonka osobito volila u barci po moru ploviti. Otac joj je branio; pošto je more nestalno i duboko, Tonka pako nezna kormanjit nit veslat, a niti joj sile nesmažu dovoljno jakosti.

Radić ode jutrom rano na ovećem brodu sa susjedi u ribolov. Već prama večeri se vraćahu, kad iz nedaleka začuju glasno pomaganje i dozivanje.

Strašna li prizora! Na otvorenoj pučini niše se barka, kao orahova ljuska; u njoj stoji Tonka pružajuć ruke, ko da želi zahvatit pomoć u praznom zraku. Valovi se počeli dizat — gotova propast! —

Videći Radić, što je i kako je, zagledav svoju Tonku u očitoj, skoro neizbježivoj pogibelji, razpne jedra i zakormanji prama barci, boreći se valovi, da spasi svoje diete.

Jedva se jedvice približe do čamca, u kojem je bila Tonka, blieda i iznemogla od straha i užasa, te ju izvuku na brod.

Otac u radosti, da je spasio djevojčicu iz morskoga zjala nereče joj niti rieči na opomenu. I nije trebalo: Tonka je uvidjala, kako je skoro zaglavila. Nikada tog strašnog slučaja nije zaboravila. Sada joj nije bilo više na pameti more i barka! —

---

23. Pobožna dieca.

Josip i Danica bijahu maleni; nu ipak im toliko umu prosinuli traci, da su uvidjali, da moraju Bogu puno hvaliti, što im je dao mile roditelje, koji se za nje brine i oko njih sastoje.

Danas se slavio očev rodjendan. Josip i Danica nisu imali čime da daruju oca, koj im je i onako sve potrebno životu poklonio. Ali dobra mati naučila ih je Bogu se molit.

— Ajde, sestro, reče Josip Danici, čim je otvorio oči, ajde draga, da se pomolimo za očevo zdravlje.

— Dà, danas je njegov rodjendan. Oj da ih mnogo i mnogo jošte doživi, progovori Danica, skočiv iz postelje.

Dieca poklekoše i Josip skrušeno započe:

— Dobri Bože, uzdrži nam na dugo milog i dragog oca u zdravlju i zadovoljstvu, te i nam

dozvoli, da budemo valjani i marljivi njemu na radost. —

Mati, koja je čula sav razgovor i djetinju molitvu, pripoviedi sve ocu, koj je svoju djecu obilno nadario, radujuć se, da mu je Bog poklonio tako milu i pobožnu djecu.

24. Nevaljanac Mane.

Taj je zbilja bio nevaljan. Nikomu nije dao mira; niti ljudem, niti životinjam. Jednoć mu otac kupi na sajmu bič, kakovog si Mane davno želio, obećav, da će se stalno poboljšati. Ala je Mane sada bičem pucketao, igrajuć se konja s dječaci.

U njegove majke bilo je maleno pseto, koje se rado igralo i uviek za Mankom trčalo.

Došav u sobu majke si, vidje, gdje psetance spavajuć leži na podu. Mane se polagano približi k psetu, te ga ošine bičem. Psetance zacvili s boli od udarca.

— Što se je psetu dogodilo? upita majka, došav iz druge sobe.

— Ta malo sam ga bičem udario, odvrati Mane. —

Mati ga opomene, da nesmije životinje mučiti i ode natrag u sobu. Al za malo pseto s nova zacvili.

— Zar si ga opet ošinuo? razljuti se majka.

Nevaljanac Mane prizna smijući, da je iz šale dodirnuo se psa.

Mati se nije šalila; njezina strpljivost dospije kraju i ona uzme nevaljancu Mani bič, dometnuv:

— Tko bije, oćutit će bič. Ti valjda misliš, da psa neboli, kad ga ti bičevaš? Za te nije takova igračka.

Nije li to bio nevaljan dječak?

25. Prva žalost.

Dieca obično neznaju, što je žalost. Ako i zaplaču s kakove neugodnosti, suze im brzo osuše. Nemoraju u skrbi pomišljat na buduće dane; njihov život prilići proljetnomu nebu, koje je vedro i modro. Riedko se kada naoblači, kiša prosipi i sunce se opet nasmije.

Pripoviedat ću vam o prvoj žalosti male Zlatice.

Zlatica je dobila na svoj imendan na poklon bielu golubicu, koju metne u krletku, da ju hrani. Dieca se vesele, kada mogu kakovu životinjicu, asobito ptice, hraniti i njegovati. Mnogo bi pametnije bilo, da im otvore vratašca i da ih puste u zlatnu slobodu Koli je tužno ptici u zatvoru, koli ugodno i liepo put sunčanih trakova uz družice si zakrilit.

Zlatica je dosta dugo hranila i njegovala golubicu. Jednom ju odnese u vrt, da se ondje na sviežem zraku poveseli ugodnom proljetnom danu. Pitoma golubica nije odprhnula, kada joj je Zlatica otvorila vratašca, već joj skoči na rame, da ju poljubi.

Dodje podne. Zlata podje u kuću na objed i misleć, da će golubici ugodit, pusti ju u vrtu. Kad se poslie vrati nadje golubicu mrtvu izpred kaveza. Koliko je suzica proteklo iz Zlatinih malih modrih očiju! Vrtlar, koj je mimo išao, reče, da se je mačka došuljala i zadavila golubicu, te joj on oteo već mrtvu pticu. — To je bila Zlatičina prva žalost.

26. Muhe i mravi.

U vrtu nekoga zakupnika naseliše se mravi u svoj mravinjak. Cieli su dan neprestajuć radili, noseći u svoj stan sjemenje i zrna, koje bi na putu našli.

Blizu cvale su na gredicah mirisne ružice. Oko njih letao je i zujkao roj mušica.

To opazi Perica, sin zakupnika i reče svomu ocu:

— Bože dragi, ala su ti mravi ludjaci! Cieli božji dan rade i muče se, mjesto da se užiju liepoga vremena poput onih mušica, koje su najsretniji stvorovi na svietu.

Za kratko poslie toga nasta zlo i nepogodno vrieme. Sunce nije sjalo, nebo bilo je tmurno, noći bijahu ladne. Stupiv Pero u vrt nenadje niti cigloga mrava; muhe pako ležale su mrtve ili umirajuće po zemlji. On ih požali i upita oca, da kuda su mravi dospjeli.

— Muhe su poginule od gladi — odgovori mu otac; jer si nisu priskrbile hrane za crne dane. Mravi imaju pune žitnice i smočnice. Vidit ćeš ih, gdje se opet na posao žure, čim se vrieme poljepša.

27. Smiluj se ubogim.

Siroma Pavao, pravo sirotče bez majke i oca, prosjačio je od kuće do kuće za koricom suha kruha. Premlad i preslab da radi, nije si kruh zaslužit mogao; tako mu nepreosta ino, nego da podje u sviet, da dozivlje milost dobrih ljudih.

Tako je nekog dana obišao cieli grad i nigdje nije dobio nit zalogaj kruha. Slomljen od gladi i muke zaplače i glasno se potuži Bogu na svoju ljutu nevolju. Nitko uzalud Boga nezove u pomoć. Pa tako nije niti Pavlova prošnja uzaludna bila; jer eto putem dječaka, isto tako siromašna, nu komu su skrbni roditelji živjeli, koj ga upita, da zašto plače?

— Oj kako nebi plakao, ta gladan sam. Od jučer nisam ništa jeo i nikoga nema, da me nahrani, odgovori Pavao.

— Ta i ja nisam sit, rekne dječak; ali podjelit ću s tobom, što imam. Evo ti pol komada kruha, što mi ga mati dala. Bog ti blagoslovio!

Budite, djeco, i vi milosrdna, da Gospodin nad vami izlije obilje svoga blagoslova!

---

28. Dobri Ivan.

Ivanova mati, udovica, življaše u selu Brestovcu; sirota udovica hranila je sebe i jedinca si sina iz ono malo polja, što se je za kolibom, u kojoj je stanovala, pružalo. Muž joj umre poslie dugotrajne bolesti; njegova bolest i smrt osiromaši mu obitelj jošte više. Ono nekoliko ralih dostalo je udovici, da si koruna i povrća zasadi, da nemora s djetetom si od gladi pogibati.

Kad je Ivan malo ponarasao, podje u šumu da bere jagode i maline, koje je tada u grad na prodaju nosio, i novac, što je za to dobio, veseljem nosio je kući, da ga svojoj majci preda.

U vrieme žetve izmoli si od imućnijih gospodara u selu, da smije po slogovih pabirkovati, te je po strništu vlat do vlati brao, i tako nakupio često pune snope, koje kod kuće izmlatio a jedro zrnje nosio je u mlin na mlivo.

Videći ljudi, da je dobar i valjan, nastojali su, da mu pomognu a tim i njegovoj majci, pa ga najbogatiji seljan uzme k sebi za slugu. Tim

je zaslužio ne samo hranu i odielo, već i novac, koje nije uzmanjkao svojoj majci dati. Služio je vierno i pošteno u svoga gospodara.

Vremenom se pomogne i on postane gospodarom, koj je staru majku do njezine smrti njegovao i štovao.

Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača.

---

29. Poštenje.

Šetajuć se neki gospodin gradom, sastane siromašno odjevena dječaka, k tomu blieda upala lica i slaba, koj ga za milostinju umoli.

Gospodin posegne u džep, ali nenadje drobiša. Pošto mu se dječak svikao, nehtjede ga bez dara ostavit, pa mu dade škudu, rekav prijazno dječaku:

— Evo ti škude; podji u dućan, da ti ondje promjene i dodji ovamo.

Dječak brzo po naputku odtrči. Došav natrag nenadje gospodina, koj mu je škudu dao. Da je Marko — tako je ubogom dječaku ime bilo — nevaljan i nepošten bio, otišao bi bio s novci, nemareć više za svoga darovnika. Nu on ga podje tražit i protrčav ulicami, zatekne gospodina na trgu. —

— Gospodine! Izvolite uzet novce; promjenih, kako ste naložio, započe Marko.

Gospodin vrlo se radovao poštenju i sdušnosti dječaka, te se za njega zauze, upriličiv, da izuči zanat.

Marko osta kroz sav život na glasu rad svoga poštenja, znajuć, da je svakako bolji dobar glas, nego zlatan pas.

30. Neposlušna braća.

Ljubivoju i Dinku dozvoli otac, da se podju u vrt igrati; nu pod pogodbom, da se neusude izvan vrta poći.

Neko se vrieme braća liepo vrtom igrahu, kad na jednoč stariji brat Ljubivoj progovori:

— Čuješ Dinko! Vrata su otvorena, ajdemo sami u šumu!

— Ali otac nam je zabranio, dometne mali Dinko. —

— Mi ćemo se odmah vratit, samo da vidimo, kako je u šumi.

Ele oni podju. Igrajuć i skačuć neopaze, da se je gusti mrak šumom zahvatio i htijući se vratiti, izgube pravi put; pa nisu pravo znali, kojim su došli.

Mali Dinko poreče bratu, da je on kriv svemu. Ljubivoj udri zvati, nebi li ih tko čuo.

Otac, koj je bio po nje u vrt pošao i nenašav ih ondje, pram šumi krenuo, začuje njihovo

dozivanje. Zatekav ih, gdje se skutrili izpod velikoga hrasta, kori ih radi neposluha i reče:

— Tako se svima dogadja, koji neslušaju opomena razboritijih ljudih. Osviedočen sam bio, da ćete izvan vrta zalutat, pa zato vam i zabranih, da ga napustite. Nesmijete više u vrt!

Ljubivoj i Dinko sjedili su od sada u sobi, mjesto da se poput drugih dječaka na polju provesele i često su uzdisali:

— Zašto nismo poslušali:

13. Jogunica Rade.

Konj nekoga jašioca, koj je bio u gostionu pošao, da se okrepi čašom rujna vina, bio je uz plot privezan, te je ono malo sjena grizkao, što mu je gospodar dobacio.

Rade, poznati gradski jagunica i stepihlep, išao je upravo mimo.

— Mili Bože, liepa li mi konja za jašenje! Da mi se na njega popet, letio bi kao vila ili ptica, pomisli Rade.

Što je smislio, u čas je i učinio. Odveže konja i zasjedne na njega. Konj osjetiv, da mu jašioc nezna pravo jašiti i da na njemu nesjedi njegov gospodar, zače skakati i dizati se na prednje noge i sbaci Radu na sred ceste. Taj se nije u prvi

mah niti maknuti mogao; nesrećom bo pade na kamen i razbije si glavu.

Na viku ljudih, dotrči i gospodar konja i težkom ga mukom uhvati. Rade se pomalo podigao, htijuć se odšuljati; ali ga jašioc upeti, pa ni pet ni šest već ga bičem nekoliko put ošine, da zna, da jonguluk nevalje.

Koliko ih imade medju Vami, koji su i sto takovi kao i taj Rade.

32. Cvietko i Ružica.

Obucite se, djeco, rekne otac Cvietku i Ružici, poći ćete sa mnom k tetki u posjete.

Brat i sestrica vrlo su se toj viesti radovali, osobito Cvietko, koj je od veselja skakao kao mahnit po sobi. Skačuć slučajno se dodirne rukom cvietnjaka, u kojemu je cvao liepi rumeni šeboj, najmiliji očev cviet.

Cvietnjak pade sa stola i satre se u criepove. Dieca se preplaše s te nenadane nesreće. Ružica podigne šeboj i u to stupi otac u sobu. Videć, da je šeboj u ruci Ružice, pomisli, da je ona krivac i reče joj, da za kaznu toga kvara nesmije poći k tetki. Ružica je šutila, nehtijuć odati svoga brata. Nu tomu se takodjer na žao dalo, da ona nekriva trpi.

Pristupiv Cvietko k ocu, reče priznavši svoj grieh:

— Nije, mili oče, Ružica satrla cvietnjak, već sam ga ja u svojoj neopreznosti, baciv ga sa stola. Meni dakle valja da kod kuće ostanem.

Otac pohvali Ružicu radi dobra srdca i ljubavi prama bratu, Cvietka radi istinoljubja. Poljubiv ih, dozvoli im, da podju s njime po obećanju k tetki.

33. Tvoja šteta drugom korist.

Minkini roditelji posjedovahu izvan grada veliki vrt. Pošto je gospodja učiteljica Minku radi marljivosti pred svimi djevojčicami pohvalila, povede ju otac u četvrtak poslie podne u vrt.

Ljeti je bilo, uz to silna sparina, kiša davno već nije okvasila dobru majčicu zemlju. Ruže i cvietovi bili su klonuli glavicami, po svih stablih bilo je lišće uvelo.

Na brzo skupe se silne oblačine, kratki vihor nasta i kiša se spusti kao iz kabla.

— Ajdemo brzo kući, da nepromoknemo, reče otac Minki.

— Joj moj šeširić i nova opravica, zavapi Minka, žureć se kući.

Kadno pod krov dodjoše bijahu mokri kao poljski miševi.

— Ah čemu ta kiša? Eto nà sad su mi oprava i šešir pokvareni, primjeti Minka zlovoljno.

— Ova je kiša zlata vriedna. Poljski i vrtni usjevi, kojim je već bilo povenut radi pomanjkanja hrane, oživit će s nova. Zar da radi tvoga šešira i oprave kiša nepada! A hiljade ljudih jedva ju očekuju. Kad dojdući put podjemo u vrt, vidit ćeš blagodat kiše. Što je tebi na štetu, drugomu može na veliku korist biti.

Minka se nije više ljutila, kad je kišilo, zapamtiv si liepi očev nauk.

34. Spasitelj.

Škender i Vilko podjoše u šetnju. Za to doba naoblačilo se nebo, tutnjio je grom, dolazeć sve bliže, krupne kaplje kiše počeše padati, bliesak za blieskom letio je sjevajuć tamnim nebom. Vilko hotio je poteći pod granato stablo, da se zakloni. Škender, koj je bio veći i razboritiji, opomene ga, da to nečini.

— Neznaš li, što nam je nedavno gospodin učitelj u školi kazao, da grom najradje u visoke predmete bije.

— Ali kamo ćemo? Ja se bojim blieska! odvrati Vilko.

— Stablo te nespasi, dapače s neopreznosti možeš najprije po zlu proći. Grmljavina je koristna; čisti bo zrak, a kišom kriepi se zemlja. Bježi izpod toga hrasta; mi ćemo radje polagano kući ići.

Vilko posluša prijatelja i oba krenu u grad. Jedva su se sto koračaja odmakli, ali se zrak silno uztrese, grom zaori, kao da im je oglušit od tutnjave i striela puše u isti hrast, pod kojim se Vilko zaklonit hotio. Sada je Vilko uvidio, da mu je razboriti Škender život spasio. Ogrli ganut prijatelja i reče suznim okom:

— Dragi moj prijatelju, ti si mi evo život spasio!

— Na pol samo, tvojoj poslušnosti pripada drugi dio, odvrati Škender.

35. Izviedljivost.

Barica si zaželila kanarinca. Ma koliko vruće prosila i molila, mati joj ga nije hotjela kupit, odvrativ joj svaki put:

— Kada se popraviš, onda ću ti ga kupit. Nebudi toliko izviedljiva. Uviek si na prozoru, da vidiš, što se na ulici dogadja. Svagdje si prisutna, gdje te i netreba. To se nepristoji.

— Oj nisam ja više tako ljubopitna. Kupi mi kanarinca, draga majko, liepo te molim!

— Vidit ćemo, odgovori majka, koja je dobro poznavala svoju Baricu.

*

Za nekoliko dana podje majka u posjete k nekoj gospoji. Čim je ona otišla, eto ti već izviedljive Barice, da po svih kutih sobe razkopa. Tako se namjeri na kutiju na stolčiću. Brže bolje ju otvori, da vidi, što je u nutri; kad tamo jedva je podignula poklopac, izleti kanarinac, pa ode na otvoren prozor u bieli sviet. Vrativ se majka odmah opazi, što se dogodilo.

— Vidiš li, kako te je znatiželjnost kaznila, progovori majka; kupih ti kanarinca i metnuh ga u kutiju, da vidim, hoćeš li u nju dirat. Ode, pa sada čekaj, dokle drugu dobiješ.

Nije li mati pravo govorila?

36. Zahvalnost.

Neki trgovac jašio je u Zagreb u svom poslu. Putem nadje neznana čovjeka, koj je na cesti ležao. Sjašiv, vidje, da je neki putnik prelomio si nogu.

Dobročudni trgovac posadi ga na svoga konja i iduć uza nj pješke, odvede ga u grad i smjesti ga u bolnicu, gdje je putnik ostao više mjesecih, dokle nije ozdravio. Trgovac platio je dragovoljno sve troškove.

Prošlo je iza toga nekoliko godina. Taj isti trgovac jašio je opet u Zagreb iz sela, gdje je stanovao. Na savskom mostu splaši mu se konj, te potekav u propanj, skrene u poljane te ravno u rieku.

Ljudi, koji su bili na obali, mišljahu da je trgovcu sjegurno poginut, kadno neki čovjek zaplovi u Savu, te za nekoliko časova izvuče na po mrtvog trgovca na suho.

Tko je bio taj junačina, koj je trgovcu spasio život?

Onaj putnik, komu je trgovac učinio dobročinstvo u nevolji.

Tako si i nehotice izkazaše obojica zahvalnost.

37. Jelka i Hinko.

Mlinarov sin Hinko dobacivao je patkam i guskam, koje su po Kupi plovile, komadiće kruha.

U to dodje k njemu sirotica Magda, kojoj je otac ugljevarom bio.

— Daj, liepo te molim, dragi dječače, reče Magdica Hinku, daj meni to kruha, što imaš u ruci. Utišat ćeš mi ljutu glad, koja me mori.

— A dakako, nisam lud, odvrati srdito Hinko, nedam ništa!

Odgovor Hinkov čula je Jelka, njegova dobra i milosrdna sestrica.

— Dodji ovamo, Magdice, zazove Jelka, dat ću ti ja, kad moj brat neće.

I poda joj od majke izprošeni cieli hljebac i nekoliko grošića. Magdica se usrdno zahvali dje-

vojčici; dočim se je i Jelka radovala, da je učinila dobro djelo i osta za sav život vriedna i sretna.

Nije Hinko tako. Kad mu je otac umro, protepe očinstvo i umre prosjakom. Kako bi mu gogodilo, da mu je tko hotio pružit komad kruha!

---

38. Smierna djevojčica.

Kada proljećem snieg u prodolih okopni i livadu bujna zelen pokrije, nikne i ljubica, smieran i skrovit cvietak, al pun miloduha. Mnogo li je cvietova i ruža, koji su zamjerne ljepote i šarolikih boja, pa nemirišu, da neugodno zaudaraju.

Bogumila podje, da nabere ljubica u vienac za majku, kojim će ju danas zahvalna kćer prigodom imendana nadariti. Mnogo ih je nabrala i sve jednu za drugom u skladni vienac savijala.

— I ja ću nastojat, pomisli Bogumila u nježnom si srdašcu, da priličim ljubicam. Biti ću pobožna, poslušna i dobra. Što mi koristi nakit, što najljepša oprava, ako nisam kriepostna i nedužna? Oj dà ljubica je najdivniji cviet!

Majka se vrlo radovala skromnom daru svoje kćerke.

— Oj sladka Bogumilo, kazala je majka kćeri, kad joj ove predala vienac, koli si me razveselila im darom. Ti si se najzgodnije sjetila svoje majke; neću te nikada zaboraviti mila kćeri Ostaj mi samo

tako umiljata i kriepostna, skromna poput ljubice i bit ćeš sretna do kraja života.

Smierna si je djevojčica upamtila majčinu opomenu i kao što je obećala, bila je uviek vriednom kćeri vriedne majke.

---

39. Bratska ljubav.

Kameno ugljevje, koje se rabi za loženje na raznih parostrojih i po kućah u ovećih gradovih, kopaju duboko izpod zemlje u rudnicih. Taj je posao veoma tegotan i pogibeljan. U mnogih krajevih pomažu kod toga posla i dieca odraslijim.

Tako su tomu nedavno dva dječaka u nekom ugljevniku radili. Nesreća htjede, da se zemlja prolomi i okno zatrpa. Opaziv radnik, koj je nedaleko kopao, što se netom sbilo, zazove brzo druge ljude u pomoć. Ljudi su svimi silami nastojali, da dječake spase. Napokon izkopaju starijega imenom Stanka. Medjutim su sveudilj čuli, kako mladji brat Milan iz svega glasa vapi:

— Dobri Bože, pomozi i meni ubogomu, kada si moga brata izbavio!

Radnici podvostruče sile, da spase dječaka iz pogibeljna mjesta; nu zemlja se na istom mjestu nanovo sruši. Radnici reku, da je svako nastojanje bezuspješno i da je nesretnom Milanu za uviek smrklo. Ali Stanko stade ih zaklinjati i klek-

nuv pred njih molio je suznim okom jecajuć, da za ime božje neostave brata u prolomljenom rovu.

— Ako Boga znate, dobri ljudi, nastavite kopati; jer eto upravo sam čuo, gdje moj nesretni brat zazivlje božju pomoć. Ta neki dan sam u crkvi čuo izreku: Zovi me u potrebi i ja ću te spasiti, da me slaviš!

To rekav, pograbi Stanko sam za motikom i poče kopati; sve jače čulo se dozivanje Milana. Na to i radnici prionu i konačno spase mladjega brata.

Svatko je Stanka hvalio radi bratske ljubavi i zaufanja u pomoć božju.

---

40. Majmun.

U nekoj su šumi napali razbojnici na čovjeka, koj je s majmuni hodao po svietu. Čovjek pogibe od razbojničkoga bodeža, samo se majmun spasi, popevši se na hrast i sakrivši se u granatu krošnju. Nedaleko išao je po šumi vlastelinski šumar, da nagleda drvodjelce. Opaziv majmuna htjede ga ubit; nu majmun je tako tužaljivo vrištao, da mu šumar pokloni život. Najposlie se majmun uslobodi i skoči do šumara, vukuć ga uz neprestano vrištanje do mjesta, gdje mu je gospodar mrtav ležao.

Šumar zagleda mrtvo truplo i dosjetiv se, da je zločin počinjen, podje u grad, da to poglavarstvu javi. Vraćajuć se kući sve u pratnji majmuna, skrene u neku krčmu. Naskoro stupi u istu krčmu i neki stranac. Čim ga je majmun zagledao, skoči na njega kao bjesan, te ga nokti izgrebe i zubi izrani.

Taj stranac bio je ubojica majmunova gospodara. Šumar ga dade uhvatit i sudu predat, gdje ga je stigla zaslužena kazan.

Da nije bilo majmuna, težko da bi djelo došlo na vidjelo.

---

41. Hrabri dječak.

Sava se neke zime od studeni smrzla Četiri dječaka podju, da se izvan grada Zagreba prošeću. Došav do rieke opaze, da je liepa prilika sklizanju i sbilja se tri starija dječaka počmu sklizati, te nagovarahu i najmladjega druga Željka, da se s njimi uhvati i vilovito kolo.

Nu Željku se nije nikako dalo, pošto mu je otac strogo sklizanje zabranio, on pako nebi za ništa na svietu prekršio očev nalog.

Kadno se led na Savi prolomi i najstariji dječak Zlatko propane. Led je progutao drzkoga sklizača.

Željko nije sada mario za zabranu svoga roditelja; u njemu nadvlada čovjekoljubje i milosrdje i on bez obzira poleti onamo, gdje vidio, da je led pukao, pa se ondje nad rupom potrbušice legne i srećom zahvati utonuloga si druga za vlasi, te ga uzdrži, dok na njegovu kriku i viku dodju i ona

dvojica u pomoć. Tim je hrabri dječak spasio svomu drugu život.

Takovih je malo, kakov je Zlatko bio.

---

42. Vlastelinov sin.

Iznemogao i slab starac zakuca na vrata selske krčme, moleć za dozvolu, da smije prenoćiti. Krčmar, čovjek tvrda i okorjela srdca, skoro da nije na starca pse nahustio ili ga štapom odtjerao, pošto starac nemože platit kao drugi gosti.

U to projaši selom sin vele bogatog vlastelina. Videći starca, gdje snužden radi svoje nesreće suze lije, prijaznim glasom upita prosjaka:

— Što vam je, starče, da plačete!

— Kako nebi plakao, moj gospodine, kad pod svoju starost tudje pragove obijam, neimajuć gdje, da sklonem trudne kosti. Eno i krčmar, kao i svi drugi, me odbio i odtjerao kao psa, odvrati starac.

— Ajte sa mnom, reče mladić i podje ravno ka krčmaru.

Došav do tvrdice, izvadi sin vlastelina punu kesu novaca i poda ih starcu, koj je tim dobročinstvom za dugo obskrbljen bio, pa k tomu naloži, da krčmar na njegov račun podvori prosjaka.

I vi djeco, imućnih roditelja sinci i kćerke! i vi upotrebite novac, koj na poklone dobijete, u isto

tako doista najplemenitiju svrhu, kao što ga je vlastelinski sin upotrebio.

---

43. Luka i njegov gospodar.

Luka služio je četrdeset godina neprekidno u svoga gospodara; služio je kao riedko koj pošteno, vierno i marljivo. Njemu je bio njegov gospodar sve i sva, prvi dobročinac za Bogom.

Gospodar nije imao nikoga — niti rodjaka niti djece; sam je živio u svojoj kući. Oboliv, njegovao ga je i pjestovao Luka, mnogo noćih probdio kraj postelje svoga gospodara i nestisnuv trudnih očiju

Nježna duša viernoga Luke spasi njegom život gospodaru.

— Hvala ti, Luko, kazao je gospodar ozdraviv, hvala ti na neprecienivoj ljubavi; ti si moj najbolji prijatelj. Naplatit te pravo neću nikada moći; jer ti nisi kod mene služio za plaću i hranu; već za ljubav i štovanje, koje prama meni gojiš.

Pa kada je gospodaru, kao i svim ljudem bilo poći s ovoga u bolji sviet. zakopa vierni sluga dobroga gospodara. Nu kako je gospodar naplatio Luku? Kako se pristoji više nego četrdeset godišnjoj službi! Po posliednjoj volji bogatoga gospodara, zapade Luku silan mu imetak od više sto hiljada.

---

44. Božji puti su nedokučivi.

Zakupnik Stiepančić radio je marljivo, rano ustajuć, kasno polegajuć; jer se kaže, da rano ranilac i kasno legalac kuću steku. Te sreće nije naš Stiepančić bio. Povodnja i nerodica pokvari mu žetvu, pošast se uhvatila njegove marve, dapače jednoč udari i striela u njegovu žitnicu, te mu sve žito izgori, što si ga naspravio. Zakupnik poče mrmljati na nepravednost sudbine, kao da ga je Bog zapustio.

Kada je skucao najamninu zakupnine, podje do vlastelina, da mu plati godišnji obrok. Zajašiv vranca, odputi se do vlastelskog dvora; nu kraj sela, već u šumi, spotakne se konj i Stiepančić pade i slomi si nogu. Taj ga slučaj jošte jače ozlovolji. Ali se naskoro posrami svoje ludosti.

U bližnjemu selu uhvate stražari razbojničku četu, koja je u zasjedi čekala na zakupnika, da mu otme novac, koj je on htio vlastelinu predat. Da ga neuhvatiše i neporobiše, bijaše slučajno povodom, što je pao s konja.

Sada je Stiepančić uvidio, koli je velik griešnik i pokajav se, skrušeno se pomoli Svevišnjemu za oproštenje. Jer ondje je samo blagoslov nebeski, gdje se i radi i moli. To i vam budi geslo u životu, pa ćete biti zadovoljni.

45. Čuvajte se nadri-liekara.

Bogdan obolio je na ospicah, te je vrlo nestrpljiv bio u svojoj bolesti, jedva izgledajuć dan, kada će ozdraviti i opet se s drugovi igrati. Nu laka prehlada produlji bolest. Od jada grebao je Bogdan nokti po tielu, da je krv curkom polila noge i ruke.

Kuharica, koja ga je inače volila, vidje neko jutro na trgu nadri-liekara, koj je množtvu ljudih oko njega sabranih za skupe novce prodavao nevriedne liekove i masti, pa sjetiv se na Bogdana, kupi staklenku s tobožnjom liekarijom. Kada nije bilo roditelja kod kuće, dodje kuharica u sobu, gdje je mali bolestnik ležao.

— Hoćeš li, Bogdane, da brzo ozdraviš? upita kuharica, veseleć se, da će tobože nešto pametna učinit.

— Ah šta me pitaš, kad mi pomoći nemožeš, odgovori joj tužni Bogan.

— Oj mogu! Evo kupila sam za te liekariju, od koje ćeš brzo ozdravit; daj, da te njome namažem. Ali nesmiješ majci kazat, opomene ga kuharica.

— Bog sačuvaj! rekne Bogdan.

Kuharica ga namaže i ospica na skoro nestane, ali se druga bolest, jača i pogibeljnija uhvati Bogdana i on morade nakon groznih muka umrieti.

Tako je kuharica, hoteći spasiti Bogdana, prouzročila njegovu smrt kupljenim liekom od nadriliečnika.

46. Saviest.

— Majko, upita mala Ivka, što je to saviest?

— Čim nešto učiniš ili pomisliš, što je dobri Bog zabranio i s česa se onda kaješ, to znaj, da je grieh, poduči majka kćerku. Saviest će ti kazat, jeli dobro ili zlo; jeli je grieh. Saviest je nutarnji glas, koj se u svakoga javi, kad je voljan sagriešiti i opominje ga da neučini.

To nije Ivki dosta jasno bilo. Nu naskoro će sama upoznat saviest. Neko jutro stupi u blagovaonu i nadje na stolu množinu kolača, jabuka i ukuhana voća. Poželi, da okusi koj komadić, pa jedva je posegla rukom na stol, javi se u srdcu glas, koj joj prišapnu, da nevalja, što je namjerna učinit.

— Nije pravo, reče djevojčica sama sebi, što sam namislila učinit; jer me je saviest opomenula, da to neuradim.

Nedodirnuv se česa, podje k majci i pripoviedi, kako je doznala, što je saviest.

Mati ju pohvali i opomene, da neka u svih zgoda posluša glas saviesti kao i danas.

47. Zadovoljnost.

Gjuro i Slavko dodjoše iz škole. Pozdraviv majku, kako se za dobro diete pristoji, pripoviedao je Slavko, što je sve liepa u školi čuo i naučio, pa kako ga je gospodin učitelj pohvalio radi pazljivosti i dobra vladanja. Uzradovana mati podje u smočnicu i odreže svakomu komad kruha.

— Majko, ja bi volio, da je kruh sirom namazan, rekne Gjuro, koj nije ničime zadovoljan bio.

— Podaj, da ti ga namažem, odvrati dobroćudna gospoja.

— Majko, molim te, daj nam koju jabuku; ali veliku i liepu!

— Evo vam, svakomu jednu, odgovori majka, koja je bila znatiželjna, kako će dugo potrajat Gjurino zahtievanje. Slavko nije bio niti pol jabuke pojeo, a Gjuro već zatraži s nova drugu jabuku.

— Sada više ništa nedam, rekne mati. Pogledaj moga Slavka, kako je on zadovoljan i pristojan. Tvoje su oči veće, nego li ti je želudac.

Gjuro poče iz svega grla vikati i plakati; jer mu nije želja izpunjena; pa za kaznu nije drugi dan, kada je iz škole došao, dobio niti komadić kruha, Slavko pako najljepšu jabuku.

48. I životinje su božji stvorovi.

Kada se je Pavao pred kućom igrao, pristupi k njemu njegov saučenik, nevaljani Živko, držeć živa vrabca u ruci, te reče:

— Dodji ovamo, Pavle; mi ćemo ovomu vrabcu perje oskubsti, da vidimo, što će onda počet.

U to dodje Pavlov otac i upita slučajno, o čemu su govorili. Pavao mu sve po istini izkaže. Otac se na to vrlo razljuti.

— Kada te, moj sinko, opet kakav nevaljani zlobnik hoće da zavede na takovo grdno i ružno djelo, neslušaj ga! Dali te neboli, nastavi otac, pograbiv Pavla za vlasi.

— Boli i te kako, odvrati Pavao.

— Pa kako tebe boli, tako i životinje ćute svaku bol. Bog ih je stvorio, da živu i da se vesele, pa da nam budu koristne, ne pako, da ih mi mučimo nepotrebnim načinom.

Pavao obeća, da neće više nikada slična šta niti pomislit, dočim mu otac strogo zabrani drugovat s nevriednikom Živkom, komu je milo životinje mučit.

49. Smrt s neopreznosti.

Koliko je put otac Milivoju, neopreznomu svomu sinu uzalud govorio, da neka nehrli u pogibelj bezobzirce kao muha bez glave.

Tako mu je zabranio, da se nekupa u vodi, kojoj dubine nezna.

— Najpogibeljnije jest svakako, skočit u vodu vruć i znojan, opazi otac.

Kada se je Milko neko poslie podne trčanjem razvručio, pomisli si, kako bi ugodno bilo, da se kupanjem u mrzloj vodi ohladi.

Za mjestom, u kojem je Milivoj stanovao, tekla je rieka sriednje dubine, pa da nije Milivoj onako vruć u vodu pošao, već prije svoje roditelje upitao, da li se smije kupati, nebi se njemu a niti roditeljem dogodila velika nesreća, s koje je postradao.

U bezbrizi potrči pram rieci i nepromisliv, što radi, svuče si haljine i zapliva u vodu. Izprva bilo mu je lagodno, ali najednom ukoče mu se ruke i noge, on uzdahne i umre, utonuv u vodi.

Neka je žena iz nedaleka vidjela nesreću i dozove u pomoć, koji ga izvuku. Nu uzalud sve nastojanje tužnih roditelja, mrtvomu se dječaku život nepovrati.

50. Uči što koristna.

Branislav šetao se uz oca po ulicah grada, kadno dodjoše na trg, gdje se množtvo ljudih i djece skupilo, da vide pelivana, gdje po napetom užetu skače i hoda, kao što mi drugi po zemlji idemo. I otac časak posta, da dječak lakrdijaše gleda.

— Baš mu valja posao, uzklikne Branko, tako bi i ja rado znati!

— Nije tako lahak taj zanat; a čemu bi ti i koristilo? upita ga otac.

— To niti sam neznam, odgovori Branislav prostodušno.

— Onaj čovjek, nastavi otac, služi svoj težki kruh pogibelju života. Pa gledaj, ipak nije nikomu na korist; bolje bi bilo, da se na kakav drugi pošteni način hrani. Pa pomisli i to, kada ti ljudi ostare, nemogu više skakati kao u mladosti; podju dakle po zlu, neznajuć valjana zanata, koj bi ih hranio. Riedko koj od njih i ostari; jer se često dogadja, da s vratolomnih igara izgube život. Sve što učiš, neka i tebi i drugim koristi!

Branko obeća i sbilja se marljivo učio, nehtijuć više, da bude pelivan.

SADRŽAJ.

